

16
9. júní

L Ö G

um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að taka lán erlendis.

Vér Christian hinn Tíundi, af guðs náð konungur Íslands og Danmerkur,
Vinda og Gauta, hertogi í Slésvík, Holtsetalandi, Stórmæri, Þéttmerski,
Láenberg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Alþingi hefir fallizt á lög þessi og Vér staðfest þau með samþykki Voru:

1. gr.

Ríkisstjórninni, fyrir hönd ríkissjóðs, er heimilt að taka lán hjá erlend-
um banka eða bönkum, allt að 100000 sterlingspund, eða tilsvarendi fjárhæð
í annari erlendri mynt. — Lánið sé ekki tekið til lengri tíma en eins árs í
senn.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sér að hegða.

Gjört á Skaganum, 9. júní 1933.

Undir Vor konunglega hönd og innsigli.

Christian R.

(L. S.)

Ásgeir Ásgeirsson.

17
19. júní

L J Ó S M Æ Ð R A L Ö G

Vér Christian hinn Tíundi, af guðs náð konungur Íslands og Danmerkur,
Vinda og Gauta, hertogi í Slésvík, Holtsetalandi, Stórmæri, Þéttmerski,
Láenberg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Alþingi hefir fallizt á lög þessi og Vér staðfest þau með samþykki Voru:

1. gr.

Rétt til að kalla sig ljósmæður eða yfirsetukonur og stunda ljósmæðrastörf
hér á landi hafa þær konur einar, sem stundað hafa nám tilskilinn tíma í Ljós-
mæðraskóla Íslands í Reykjavík og að loknu prófi þar eru taldar til þess hæfar.

Ráðherra getur og veitt öðrum konum leyfi til að kalla sig ljósmæður og stunda ljósmæðrastörf, ef þær hafa lokið að minnsta kosti jafngildu námi og eru að öðru leyti til þess hæfar að dómi aðalkennara Ljósmæðraskólans og landlæknis. 17
19. júní

2. gr.

Hverri sýslu landsins skal skipta í ljósmæðraumdæmi, og gerir sýslunefnd það með samþykki ráðherra. Skipa skal eina ljósmóður til að gegna hverju umdæmi, og hefir hún þar aðsetur, er sýslunefnd þykir hæfa. Um stundarsakir má þó, ef nauðsyn krefur og með ráði héraðslæknis, fela skipaðri ljósmóður að gegna nágrannaumdæmum ásamt sinu umdæmi.

Í hverjum kaupstað skal vera skipuð ljósmóðir, ein eða fleiri. Því ræður bæjarstjórn, hversu margar þær eru.

3. gr.

Sýslumaður skipar ljósmóður í umdæmi eftir tillögum sýslunefndar og fær þeim veitingarbréf, en í kaupstöðum bæjarfógeti (í Reykjavík lögmaður), eftir tillögum bæjarstjórnar.

Ekki má skipa ljósmæður í kaupstaðarumdæmi, nema þær hafi að loknu tilskildu námi verið að minnsta kosti eitt ár aðstoðarljósmæður á fæðingardeild Landsspítalans, eða notið framhaldsmenntunar sem því svarar, að dómi aðalkennara Ljósmæðraskólans og landlæknis.

Jafnan skal leita álits hlutaðeigandi héraðslæknis áður en ljósmóðir er skipuð. Ef héraðslæknir telur hana óhæfa til starfsins, skal fresta skipuninni og skjóta því máli undir fullnaðarúrskurð landlæknis.

4. gr.

Laun skipaðra ljósmæðra í kaupstöðum skulu greidd úr bæjarsjóði, en utan kaupstaða að einum þriðja hluta úr sýslusjóði og að tveimur þriðju hlutum úr ríkissjóði. Í kaupstöðum skulu launin greidd mánaðarlega, en á manntalsþingi utan kaupstaða.

Launin skal miða við manntal umdæmisins við síðustu áramót, þannig:

1. Í þeim umdæmum, þar sem fólkstal er 300 eða minna, skulu árslaun vera 300 krónur.
2. Í umdæmum, sem hafa fleiri en 300 manna, skulu árslaunin vera 300 krónur að viðbættum 10 krónum fyrir hverja fulla fimm tugi manna, sem fram yfir eru 300.
3. Í kaupstöðum, þar sem eru tvær eða fleiri skipaðar ljósmæður, skal deila íbúatölu jafnt milli þeirra, og því næst reikna þeim laun á sama hátt og öðrum skipuðum ljósmæðrum, þó aldrei yfir 1000 krónur í byrjunarlaun.

Laun allra skipaðra ljósmæðra skulu hækka eftir 5 ár um 50 kr. og eftir önnur 5 ár um 50 kr. Þó mega launin án dýrtíðaruppbótar aldrei fara fram úr 1500 krónum.

Á laun þessi greiðist dýrtíðaruppbót af aðiljum eftir þeim reglum, sem gilda um starfsmenn ríkisins.

17 Skipaðri ljósmóður, sem falið er um stundarsakir að gegna nágrannaumdæmi, 19. júní ber að greiða fyrir það hálf byrjunarlaun þess umdæmis.

Ríkissjóður leggur til áhöld í ljósmæðraumdæmin, og ákveður landlæknir í samráði við aðalkennara Ljósmæðraskólans, hver þau skuli vera.

5. gr.

Ef skipuð ljósmóðir slasast, þegar hún er að gegna lögmæltu starfi sínu, svo að hún verður að fá lausn, og er ekki fær um að vinna fyrir sér á annan hátt, þá skal hún, unz skipuðum ljósmæðrum hefir verið tryggður lífeyrir með lögum, eiga kröfu til eftirlauna frá sömu aðiljum, og greiði þeir henni launin í sömu hlutföllum. Sýslunefndir, með samþykki ráðherra, og bæjarstjórnir ákveða upp- hæð eftirlaunanna. Ef sýslunefndir, með samþykki ráðherra, eða bæjarstjórnir til þess tíma ákveða að greiða ljósmæðrum eftirlaun, eftir að þær hafa látið af störf- um sínum sem skipaðar ljósmæður, fyrir elli sakir eða vanheilsu, greiðir ríkis- sjóður sinn hluta af eftirlaununum til móts við sýslusjóð.

6. gr.

Ljósmóðir, sem ekki er skipuð, en óskar að setjast að í umdæmi sem starfandi ljósmóðir, skal tilkynna það hlutaðeigandi héraðslækni, leggja fyrir hann skilríki sín og sanna honum, að hún hafi nauðsynleg áhöld til jafns við áhöld skipaðra ljósmæðra. Sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík lögmaður) getur með ráði héraðslæknis bannað henni að stunda ljósmóðurstörf í umdæminu, ef hún hefir ekki tilskilin áhöld, eða ef ætla má, að umdæmið verði ofsett ljósmæðrum, ef hún bætist við, svo að hætta geti orðið á, að því haldist ekki á skipaðri ljósmóður. Ef ljósmóður er bannað að stunda ljósmóðurstörf í umdæmi af hinni síðartöldu á- stæðu, má hún þó leita úrskurðar bæjarstjórnar eða sýslunefndar.

7. gr.

Allar starfandi ljósmæður, skipaðar og óskipaðar, eru skyldar til að láta að- stoð sína tafarlaust í té hverri þeirri sængurkonu í umdæminu, er gerir boð eftir þeim.

Nú baga ljósmóður veikindi eða önnur lögleg forföll, og eru þá ljósmæður í næstu umdæmum skyldar að gegna, ef þær mega því við koma án þess að van- rækja sín umdæmi.

Allar ljósmæður, þó óstarfandi séu, eru skyldar til, ef þær eru nærstaddar og ekki næst í skipaða eða starfandi ljósmóður — nema því alvarlegri forföll banni — að veita sængurkonu nauðsynlegustu hjálp, unz til starfandi ljósmóður hefir náðst.

8. gr.

Ljósmæðrum ber sanngjörn þóknun fyrir yfirsetu og hjúkrun sængurkvenna og að auki ókeypis fararbeiði báðar leiðir. Þessi þóknun skal eigi vera minni en 7 krónur fyrir að sitja yfir og kr. 2,50 fyrir hvern dag, sem ljósmóðir dvelur hjá sængurkonunni, nema þann dag, er hún tekur á móti barninu, en 1 kr. fyrir hverja vitjun í kaupstað, þar sem ljósmóðir býr.

Ef sængurkona þiggur af sveit eða er svo fátæk, að hún getur ekki borgað, þá á ljósmóðir heimtingu á, að sveitarsjóður greiði henni þóknunina fyrir yfirsætustarfið og nauðsynlega aðhjúkrun, og skal ekki telja þau gjöld sem veittan sveitarstyrk. 17
19. júní

9. gr.

Landlæknir skal í samráði við aðalkennara Ljósmeðraskólans semja reglugerð, er ráðherra staðfestir, um skyldur ljósmeðra og gjöld fyrir aukaverk þau, er þær inna af hendi.

10. gr.

Brot gegn lögum þessum og ljósmeðrareglugerðinni varða sektum, 50—500 kr., nema þyngri hegning liggja við brotinu að lögum. Fyrir ítrekað brot og mikilsháttar (sbr. næstu grein) er rétt að svipta ljósmóður rétti til ljósmeðrastarfa um stundarsakir, og fyrir fullt og allt, ef sakir eru miklar.

Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

11. gr.

Sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík lögmaður) má víkja skipaðri ljósmóður frá starfi sínu, ef hún að dómi héraðslæknis hefir brotið alvarlega af sér sem ljósmóðir, einkum ef hún hefir oftast en einu sinni skorast undan að vitja sængurkvenna tafarlaust og að forfallalaus, ef hún hefir ljóstað upp trúnaðarmáli, sem hún hefir komið að sem ljósmóðir, eða ef hún hefir gert sig seka um óafsakanleg afglöp eða óhæfu í ljósmóðurstörfum. Á sama hátt má banna starfandi ljósmóður ljósmóðurstörf í umdæmi fyrir tilsvarendi sakir. Ef um einhverja óhæfu er að ræða að dómi landlæknis og aðalkennara Ljósmeðraskólans, má ráðherra svipta ljósmóður rétti til ljósmóðurstarfa, en skjóta má hún þeim úrskurði til dómstólanna.

12. gr.

Ákvæði 1. málsg. 1. greinar ná ekki til þeirra lærðra ljósmeðra, sem rétt hafa til ljósmeðrastarfa hér á landi, þegar lög þessi ganga í gildi, þó að þær hafi ekki lokið námi eins og þar segir.

Ekki má banna starfandi ljósmóður ljósmóðurstörf í umdæmi samkvæmt 6. grein, ef hún hefir starfað þar áður en löggin ganga í gildi, nema hún hafi ekki tilskilin áhöld til ljósmóðurstarfa.

13. gr.

Yfirsætukvennalög, nr. 63 19. maí 1930, og lög nr. 15, 23. júní 1932, eru úr gildi numin.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sér að hegða.

Gjört á Amaliuborg, 19. júní 1933.

Undir Vor konunglega hönd og innsigli.

Christian R.

(L. S.)

Magnús Guðmundsson.